

Maandag 19 juni 1916 – ochtendeditie

Er bestaat in Engeland een fonds voor hulpbehoevende landbouwers in Frankrijk en België. Tot dusver is er bijna 80.000 pond bijeengebracht, terwijl bovendien rijke giften van vee, gereedschappen en zaden zijn ontvangen, die aan de landbouwers van de departementen van de Marne en de Maas zijn toegezonden. Meer dan 50.000 pond van het gehele bedrag is verkregen uit zogenaamde “jumble sales”, (openbare verkopeningen, waarbij in natura gedane giften in geld worden omgezet).

Maandag 19 juni 1916 – avondeditie

De Belgische socialisten, die de wijk naar Parijs genomen hebben, hebben daar een vergadering gehouden, waar met algemene stemmen een motie is aangenomen, waarin de Belgische socialisten zeggen te zullen weigeren het denkbeeld van vrede te overwegen zolang België niet zijn politieke en economische onafhankelijkheid en zijn ongeschonden gebied teruggekregen heeft.

Het Belgisch parlement.

Men schrijft ons van Belgische zijde:

Er heeft zich bij de Belgen een belangrijk stuk parlementaire geschiedenis, ietwat achter de schermen, afgespeeld.

Toen op 18 januari 1916 baron de Broqueville, minister-president, aan de koning voorstelde de heren Goblet d'Alviella, Huysmans en Vandervelde als ministers mee aan te stellen, gaf hij in de memorie van toelichting als een van de redenen, die tot deze aanstelling

aanleiding konden geven, het feit op dat “van mei aanstaande af de helft van de parlementsleden zonder mandaat zouden zijn.”

Begrijpelijkerwijze verwekten die woorden in zulke omstandigheden argwaan op velerlei plaatsen. Zou dan België geen parlement meer hebben zolang geen verkiezingen konden gehouden worden? De kamervoorzitter, staatsminister Schollaert, heeft toen een brief geschreven aan alle afgevaardigden, die buiten het bezette gebied verblijven en hen verzocht de kwestie te bestuderen, die door het hoofd van het kabinet in zijn memorie aan de koning werd opgeworpen; hij zelf gaf reeds in die brief een aantal argumenten op ten voordele van de stelling dat in de huidige omstandigheden het parlement ongewijzigd moest blijven.

In Engeland, waar de Belgische afgevaardigden voeling hebben met elkaar, heeft de “parlementaire groep” een verslag opgemaakt, waarin onomwonden opgekomen wordt ten voordele van de permanentie van het parlement. Dit stuk heeft de doorslag gegeven om het gouvernement en de koning er toe over te halen het mandaat van de helft der parlementsleden niet vervallen te verklaren. Het is opgesteld door August Standaert en mede ondertekend door de voorzitter van de groep Begerem en de ondervoorzitters Couillez, de Mulder en Royer.

De Belgische grondwet, beweert de verslaggever, is niets anders dan een geheel van bepalingen omtrent de grondprincipes van een vertegenwoordigend gouvernement, wiens macht geheel uitgaat van de natie. Onder die principes geldt als de voornaamste het uitvoeren van de wetgevende macht door de kamers: de kamers, en niet enige uitgekozenen, zeggen de Belgische pandecten, oefenen de soevereine macht uit in België. Het is juist dat de wetgevende macht niet uitsluitend berust bij de kamers; zoals Raikem zegde in zijn verslag voor het nationaal congres, bezit ook het staatshoofd

wetgevende macht, doch de rapporteur voegde erbij: “de wetgevende macht staat vooraan en de kamers hebben er het voornaamste deel van. “Daaruit volgt dat, wanneer men de kamers laat verdwijnen, men ook laat verdwijnen de basis, de substantie zelf van het gebouw van 1830: en men kan beweren dat België zou ophouden juridisch te bestaan als constitutionele staat zodra er geen parlement meer is.

Voor de permanentie van de kamers evenals voor die van de koning, die, samen met het parlement, de juridische eenheid is van de wetgevende macht, hebben zij die de constitutie opstelden nauwkeurig zorg gedragen. De koning, fysisch persoon, kan sterven zonder afstamming of een troonopvolger nalaten, die nog minderjarig is. In deze gevallen is door de constitutie nauwkeurig voorzien, opdat er geen onderbreking zou plaats grijpen in de werking van dit essentieel bestanddeel van het constitutioneel stelsel. Wat de kamer betreft, zedelijke persoon, die ontsnapt aan de wet der sterfelijkheid en die geregeld door de verkiezingen vernieuwd wordt, daaromtrent had men niet dergelijke nauwgezette voorzorgen te nemen: zij duurt zolang als de constitutie zelf. De wetgever van 1830 kon niet voorzien dat een dag zou komen, waarop overmacht zou verhinderen te zorgen voor geregelde vernieuwing van de mandaten der parlamentsleden. Toch hebben de constituenten getracht de gevallen te voorzien, waarin men zou komen te staan voor een plotselinge ontstentenis van wetgevende macht. Artikel 79 van de grondwet voorziet zelfs dat de dood de koning zou overvallen op het ogenblik, waarop de kamer ontbonden is en nog geen nieuwe verkiezingen plaatsgrepen. De constitutionele wetgever bepaalt daarbij dat dan de ontbonden kamer zonder uitstel opnieuw zou vergaderen. Aldus is in de grondwet het principe der permanentie van de kamer vastgesteld, en de commentatoren zijn het hieromtrent eens. De verslaggever bij het Nationaal Congres,

Raikem, zegde: “het staatshoofd is belast met de uitvoerende macht, maar het ontwerp draagt er zorg voor er bij te voegen, dat hij daarbij niet een arbitraire macht krijgt: hij ontvangt slechts de uitvoerende macht in de mate waarin zij geregeld wordt door de grondwet”. Op die beperking drongen de leden van het nationaal congres bijzonder aan, en uit deze besprekingen is dan voortgesprongen het artikel 78 van de grondwet, waarbij bepaald wordt dat de koning geen andere macht bezit dan die, welke hem toegekend wordt door de grondwet.

De stelling als zou de kamer niet permanent zijn en die dus feitelijk de eerste macht van de staat zou opheffen, zou aldus de legale ontwikkeling van de bevoegdheid van het staatshoofd verhinderen. Het kan gebeuren dat, waar het gouvernement nu zetelt of waar een gedeelte van ons grondgebied heroverd wordt, de kamer weer bij machte is bijeen te komen of nieuwe verkiezingen kunnen gehouden worden. Wie zou dan de verantwoordelijkheid op zich durven nemen om een toestand te scheppen, waarin een van de machten van de staat het verval zou verklaren van de voornaamste macht, die door het Nationaal Congres aangenomen werd als de eerste en de belangrijkste?

Als men op de tekst wil letten, valt het op te merken dat de mandaten, die werkelijk aanvingen in november 1912, door de eedaflegging van de titularissen, zolang nieuwe titularissen ontbreken, voortduren, volgens de grondwet, tot in november 1916. Eerst op dat ogenblik kan de vraag gesteld worden of een aanblijven der oude titularissen grondwettelijk is.

Bij de tekst blijvende, kan men nog vaststellen dat, onmiddellijk na de beperking van de mandaten tot vier jaar, de grondwet zegt dat de kamer voor de helft vernieuwd wordt om de twee jaar, en aldus duidelijk te kennen geeft dat er een nauwe betrekking bestaat tussen het ophouden van de mandaten en hun vernieuwing. Als de

mandaten normaal eindigen na vier jaar, dan is dit slechts op voorwaarde dat het kiezerskorps, door nieuwe verkiezingen, heeft kunnen voorzien in het begeven van nieuwe mandaten. Men moet stellig op zijn hoede zijn om de principes van het burgerlijk recht niet toe te passen op het openbaar recht. Maar het is klaarblijkend dat men hier de stelregel moet toepassen, die evenzeer een regel van gezond verstand als van rechten is. In geval van nood moet hetgeen hoofdzakelijk is de voorrang hebben op hetgeen slechts organisch is.

Is het trouwens niet met in acht neming van deze stelregel der permanentie van de kamers dat artikel 71 van de grondwet het staatshoofd het recht ontzegt de kamer te ontbinden, wanneer het niet in de mogelijkheid is tevens het kiezerskorps op te roepen binnen de veertig dagen en de kamer zelf binnen de twee maanden. En is het niet klaarblijkend dat, in geval van ontbinding van de kamer, de ontbonden kamer opnieuw ter vergadering opgeroepen wordt, wanneer op de dag voor het koninklijk besluit vastgesteld voor de kamervergadering, de nieuwe verkiezingen nog niet plaats hadden?

Artikel 130 van de grondwet bepaalt ontegensprekelijk dat de Belgische grondwet niet mag geschorst worden, noch geheel noch gedeeltelijk. Dit artikel moet uitgelegd worden in de zin der permanentie van de kamers, waarvan de macht, behalve in het vast omschreven geval van uitstel, niet kan geschorst worden en waarvan het bestaan niet kan afhankelijk gemaakt worden van een toevallig feit als de onmogelijkheid om de kiezers op te roepen tijdens de vijandelijke bezetting.

En tenslotte, is het niet een fundamentele regel van publiek recht dat de essentiële organismen van de staat, de provincie en de gemeente in bediening blijven, zelfs na hun legale tijd, zolang niet voorzien is in hun vernieuwing?

Om te eindigen zullen wij de aandacht vestigen op het tegensprekelijke dat voorkomt in het rapport aan de koning dat de besluiten van 18 januari 1916 voorafgaat: daarin wordt tegelijk gesteund op de vervallen toestand van de kamer en op de vaste wil van de regering om het mandaat te volvoeren dat zij van de kamers ontvangen heeft; men schijnt de stelregel vergeten te hebben, die zo oud is als het recht zelf: dat het mandaat eindigt bij de dood van hem, die het mandaat verleend heeft.

En dat men niet aanvoeren dat het bestaan van de kamer niet in kwestie komt. Door te besluiten dat 98 leden op 184 – dus de meerderheid – zonder mandaat is van mei 1916 af, verkondigt men dat de kamer niet meer bestaat, vermits, volgens artikel 38 van de grondwet geen van de beide kamers een besluit kon nemen dan voor zover de meerderheid van haar leden vergaderd is.

Samenvattend, kan men zeggen dat de permanentie van de kamer even goed als die van het staatshoofd een onmisbaar bestanddeel is van het volksvertegenwoordigend gouvernement, dat door de grondwet ingesteld is. Het is waar dat in de geest der opstellers van de constitutie de onderstelling niet opgekomen is dat ooit de toestand zou worden zoals hij nu is. Doch het is niet minder waar dat de geest evenals de tekst van de grondwet vooropstellen en aannemen dat de kamer permanent is. Dan hebben wij nu een abnormale toestand, zal men zeggen. Het kan zijn, doch dit is nog honderd maal beter dan een wanordelijke toestand.

Aan het staatshoofd moet het overgelaten worden een einde te stellen aan deze toestand, op het ogenblik dat hem daarvoor geschikt lijkt, door de kamer te ontbinden ingevolge de macht hem door de grondwet verleend.

Van nog andere zijden, dan van de parlementaire groep, die in Engeland verblijft, is gemotiveerd protest ingezonden. En onlangs heeft dan ook de zaak haar beslag gekregen door een besluitwet, waardoor het mandaat der kamerleden, die in gewone tijd aan verkiezing in deze maand zouden onderworpen moeten worden, verlengd werd tot op het ogenblik, waarop het kiezerskorps zal kunnen opgeroepen worden. De kwestie is dus volgens de geest en de letter van de grondwet opgelost.

Intussen heeft de minister-president de Broqueville, in een brief aan de senatoren en volksvertegenwoordigers van alle partijen, geprotesteerd tegen de uitleg, gegeven aan de termen in zijn voorafgaande memorie, waarvan boven sprake is. In die memorie heeft hij er op gewezen dat ook de geest van de grondwet moet in acht genomen worden.

Er is dus in dit opzicht volledig akkoord.